

De engel met de ijsogen

Hoe de verdachte de aandacht van het slachtoffer heeft gestolen.

BA- scriptie: Representatie van het kwaad

Student: Sophie Pelt

Studentnummer: 3367215

Docent: Rob Leurs

Datum: 4 november 2011

Studiejaar 2011-2012, blok 1, Universiteit Utrecht

“Once a newspaper touches a story, the facts are lost forever, even to the protagonists.”

- Norman Mailer

“Take nothing on its looks; take everything on evidence. There’s no better rule.”

- Charles Dickens

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Seksualiteit	7
	2.1 De vrouw en criminaliteit	7
	2.2 Seksuele fascinatie	9
3	Het nieuws en de media	11
4	Conclusie	14
	Bibliografie	16

1 Inleiding

November 2007, de Britse studente Meredith Kercher wordt dood aangetroffen in haar studentenwoning in Perugia, Italië. Al gauw wordt de Amerikaanse Amanda Knox, huisgenote van Kercher gezien als één van de verdachten van de moord op de 21-jarige studente. Zowel in Europa als in Noord-Amerika is er uitzonderlijk veel media-aandacht voor de bizarre moordzaak. Amanda Knox wordt in de media naar aanleiding van haar emotionele houding omschreven als ‘de engel met de ijsogen’, ‘devil with an angel’s face’ en krijgt de bijnaam Foxy Knoxy. De aandacht omtrent deze moordzaak is groter dan die van anderen. Amanda’s engelengezichtje komen we overal op internet, in de krant en op televisie tegen. De zaak is nog niet afgesloten of Hollywood heeft er al een film over gemaakt met Hayden Panettiere in de rol van Knox. Zelfs in modetijdschriften wordt er over de mysterieuze zaak geschreven en opvallend is dat hierin de aandacht vooral uitgaat naar Amanda Knox. Knox is echter niet de enige verdachte in de zaak en toch horen we over de anderen opmerkelijk weinig. Nog maar te zwijgen over het slachtoffer, het lijkt of de dood van Meredith Kercher inmiddels is vergeten en de media zich alleen nog maar bezighouden met de mysterieuze Foxy Knoxy.

Inmiddels is Amanda Knox op maandagavond 3 oktober 2011 vrijgesproken. Twee jaar geleden werd zij nog veroordeeld tot 25 jaar celstraf voor de moord op haar huisgenote, maar Knox bleef volhouden onschuldig te zijn en ging in hoger beroep. Het gevonden dna-materiaal dat eerst nog werd gebruikt als bewijs van Amanda’s betrokkenheid bij de moord wordt in het hoger beroep ongeldig verklaard. Amanda gaat na te zijn vrijgesproken vrijwel direct terug naar Amerika en wordt daar op het vliegveld ontvangen als een heldin. Met veel applaus en gejuich wordt zij op het vliegveld verwelkomd. Knox spreekt de menigte zelfs nog toe en ook daarna ontvangt zij applaus.

Naast de vele berichten in het nieuws en de film die over Knox is gemaakt, zijn er ook al meerdere boeken over haar verschenen. Volgens haar familie is er ook grote kans dat Amanda zelf een boek zal schrijven.¹ Daarnaast zijn verschillende Amerikaanse televisienetwerken en kranten al druk bezig met geld bieden om als eerste een interview te hebben met de vrijgesproken Amanda. Ze kan hierbij rekenen op miljoenen dollars voor de interviews die ze zal geven.² Iets wat in mijn ogen eigenlijk te erg voor woorden is. Dat een betrokkene (schuldig of niet) zoveel geld kan verdienen aan de dood van een ander is eigenlijk ontrend.

Waar het in eerste instantie draaide om de moord op de Britse studente Meredith Kercher, draait het in de media momenteel meer om haar mogelijke moordenaar Amanda Knox. Iets wat vast ontzettend pijnlijk is voor zowel de nabestaanden van de vermoorde Kercher als voor de familie van

¹ John Hooper, “Amanda Knox: what next after 1,450 days of wrongful imprisonment?” *The Guardian* 3 oktober 2011, Geraadpleegd 3 november 2011. <http://www.guardian.co.uk/world/2011/oct/03/amanda-knox-days-imprisonment>

² Lisa O’Carroll en John Hooper, “Amanda Knox could make millions from TV and press deals,” *The Guardian* 4 oktober 2011, Geraadpleegd 3 november 2011. <http://www.guardian.co.uk/media/2011/oct/04/amanda-knox-tv-press-deals>

Knox en Amanda Knox zelf. We kunnen ons afvragen of het verantwoord is om op deze manier in de media om te gaan met een (moord)zaak. Er blijkt zoveel fascinatie te zijn voor een zaak als deze dat de media wellicht probeert te voldoen aan de nieuwsgierige wensen van het publiek, maar hierbij lijkt er niet meer te worden gedacht aan of dit wel ethisch verantwoord is.

Waar ik vooral nieuwsgierig naar ben, is waarom velen juist zo gefascineerd raken door Amanda Knox. Wat is het waardoor er in de media zoveel aandacht wordt besteed aan juist deze persoon binnen de moordzaak? Blijkbaar is er iets in het geval van Amanda Knox wat de media aandacht trekt en ik wil erachter komen wat dat is. Allereerst stel ik mijzelf de vraag hoe Amanda Knox wordt gerepresenteerd in de media, vervolgens wil ik aan de hand van de antwoorden op deze vraag conclusies trekken over waarom Knox zoveel aandacht trekt in diezelfde media.

Als casusmateriaal zal ik gebruik maken van krantenberichten uit de Telegraaf. Ik maak hierbij gebruik van berichten uit 2009 tot en met 2011. Ik heb hiervoor gekozen omdat deze krant een grote oplage heeft en (oude) artikelen goed toegankelijk zijn. Daarnaast staat deze krant bekend om zijn voorkeur voor sensatie en dat is in dit geval zeer toepasselijk.

Aan de hand van verschillende theorieën over seksualiteit en de media zal ik het casusmateriaal analyseren en wil ik op die manier een antwoord krijgen op de door mij gestelde vragen. Ik zal laten zien hoe de theorieën terug komen in de berichtgeving in de media over de moordzaak. Ik analyseer dus de discours die door de media wordt gebruikt in de verslaggeving van de moordzaak. Discours heeft een grote rol in onze sociale maatschappij, een discours is “*a social practice that shapes the social world.*”³ Ik zal me bij de analyse niet alleen richten op de aandacht voor Amanda Knox, maar ook op de aandacht voor de zaak in het algemeen.

Het belang van onderzoek naar de media en het discours dat het vormt rond bepaalde thema's, in dit geval rond de moord op Meredith Kercher, wordt duidelijk uit het volgende citaat: “*The discourse of the press is an important subject for analysis in the inquiry into the consideration of definitions of deviance and their representation because of its pervasive, non-specialist and everyday nature. The reading of a newspaper is an accepted part of the daily ritual of millions.*”⁴

In het volgende hoofdstuk volgt er eerst een uiteenzetting over de rol van vrouwen als crimineel en de criminele vrouw in het nieuws. Hiervoor zal het werk van Naylor gebruikt worden. Dit pas ik vervolgens toe op het casusmateriaal en hieraan sluitend wil ik de fascinatie die de mens voor seks heeft beschrijven aan de hand van de theorie van Foucault en laten zien hoe we ook dit kunnen relateren aan het onderwerp van dit onderzoek.

³ Marianne Jorgenson & Louise Philips, *Discours analysis as theory and method* (Londen: Sage Publications, 2002): 18.

⁴ Alison Young, *Femininity in dissent* (London: Routledge, 1990): viii.

Nadien zal ik bespreken wat voor een rol media en dus ook het nieuws in de media speelt in onze huidige cultuur. Douglas Kellner omschrijft een vorm van mediacultuur waarin het draait om spektakel. Hij kijkt naar media, journalistiek, de publieke sfeer en politiek in een tijdperk van nieuwe technologieën. Als voorbeelden gebruikt Kellner onder anderen het seksschandaal van Bill Clinton en de moordzaak met O.J. Simpson. De rechtzaak van Amanda Knox past naar mijn mening ook prima in dit rijtje. Een zaak die zoveel media-aandacht trekt dat het inmiddels meer draait om het spektakel dan de zaak zelf. De term ‘mediahype’ is hierbij ook van belang. Een mediahype ontstaat wanneer er buitengewone aandacht is voor een bepaald onderwerp in de media. Zonder dat er zich nieuwe feiten voordoen, wordt het nieuws toch versterkt. Peter Vasterman beschrijft dit in zijn proefschrift *Mediahype*. Met behulp van de theorieën van Kellner en Vasterman zal ik wederom het casusmateriaal analyseren.

Aan de hand van de analyses op het gebied van seksualiteit, het nieuws en de media zal ik een antwoord geven op de vragen die ik mij voorafgaand aan het onderzoek heb gesteld. Deze conclusies zal ik verwerken in het laatste hoofdstuk, waarin ik ook mijn aanbeveling voor verder onderzoek zal presenteren.

2 Seksualiteit

2.1 De vrouw en criminaliteit

Bij criminaliteit zullen veel mensen nog altijd eerder denken aan criminelen van het mannelijk geslacht. Tegenwoordig zien we wel steeds meer berichten over de vrouw en criminaliteit. De relatie tussen gender en criminaliteit wordt echter pas sinds de jaren zeventig op serieuze wijze geanalyseerd. Hierbij wordt vooral gekeken naar de vrouw als slachtoffer en crimineel en de culturele factoren die hierbij aansluiten.⁵ Bij deze onderzoeken staan vaak de discoursen van representatie centraal. Er wordt gekeken naar hoe de vrouw en criminaliteit worden gerepresenteerd en hoe dit een discours vormt. Dit is precies waar de interesse voor deze analyse ook ligt, er wordt gekeken naar de discours van representatie van het (vrouwelijk) kwaad.

Een gemiddelde krant uit Groot-Brittanie besteedt voor 64,5% van de misdaadverslaggeving aan artikelen over persoonlijk geweld. Verrassend aangezien slechts 6% van alle misdaden ook daadwerkelijk met persoonlijk geweld te maken hebben.⁶ Browyn Naylor heeft onderzoek gedaan naar de verslaggeving in kranten van misdaden die zijn gepleegd door vrouwen en kwam erachter dat ongeveer een derde van gewelddadige misdaadverhalen in kranten over vrouwelijke criminelen gingen, dit terwijl slechts één op de tien misdaden ook echt door vrouwen wordt gepleegd. Naylor zegt dan ook dat geweld of misdaden gepleegd door vrouwen een fascinerend onderwerp blijkt te zijn. Haar verklaring hiervoor is dat vrouwelijke criminelen zinnenprikkelend en op hetzelfde moment afschrikwekkend zijn op een manier dat mannelijke criminelen over het algemeen niet zijn.⁷ De vrouwelijke sekse heeft nou eenmaal niet dezelfde status als de mannelijke. Wanneer vrouwen een misdrijf begaan gaat dit dan ook tegen onze stereotypering in. Dit maakt een vrouwelijke crimineel automatisch interessanter dan een mannelijke crimineel. Wanneer hierover wordt bericht in de krant, is het iets anders dan we gewend zijn en trekt het onze aandacht. Geweld trekt uit zichzelf al veel aandacht, maar wanneer het ook nog eens om vrouwelijk geweld gaat, ontstaat er naast emotioneel drama ook nog eens seksueel drama. Deze combinatie zorgt voor het ultieme stukje entertainment.

Naylor noemt in haar analyse een aantal standaardverhalen of omschrijvingen die zich vormen van de vrouwelijke criminelen in de media. Eén daarvan is de vrouw als een figuur van het kwaad, of ook wel het monster of de heks. Deze omschrijving zou de misdaden en de slechtheid van de vrouw verklaren, het zou zowel de ‘not-woman’ als de ‘true woman’ omschrijven. Naylor noemt als voorbeeld Beverly Allitt die in de pers onder andere ‘Angel of Death’ werd genoemd. Een andere

⁵ Rebecca Emerson Dobash, Russell Dobash en Lesley Noaks, *Gender and crime* (Cardiff: University of Wales Press, 1995) :1.

⁶ Paul Williams en Julie Dickinson, “Fear of crime: read all about it? The relationship between newspaper crime reporting and fear of crime”, *The British Journal of Criminology* 33 (1993): 33.

⁷ Bronwyn Naylor, “Women’s crime and media coverage: Making explanations”, *Gender and crime*. Red. Rebecca Emerson Dobash, Russell Dobash en Lesley Noaks (Cardiff: University of Wales Press, 1995): 80.

omschrijving is die van ‘femme fatale’, de verleidelijke vrouw die zeer gedreven is in het verbergen van haar misdaden. De vrouw die haar kwaad verbergt achter een verschijning van deugdelijkheid.⁸

In het geval van Amanda Knox zijn deze twee soort omschrijvingen in de media ook ontstaan. Amanda wordt omschreven als het monster, maar ook als de ‘femme fatale’. Toepasselijk is dan ook de titel van één van de artikelen ‘De twee gezichten van Amanda Knox, sadistische moordenaress of onschuldige studente’. In hetzelfde artikel wordt Amanda omschreven als de ‘Amerikaanse met haar engelengezicht en kille ogen’, ‘mooie Amanda’, de ‘sluwe, op seksbeluste sadiste, Foxy Knoxy’, ‘de bevallige Amerikaanse’ en ‘de onschuldige ogende en beeldschone studente’. Daarnaast wordt in het artikel verteld hoe Amanda Knox ‘spreekt tot de verbeelding’: *“Iedere keer als ze met haar blik naar beneden de rechtszaal binnenloopt, komt ze over als een onschuldige jongedame, maar als ze dan met een sluwe glimlach opkijkt naar haar advocaat of haar Italiaans ex-vriend Raffaele een knip geeft, dan denkt de toeschouwer: heeft ze het misschien dan toch gedaan?”*⁹

Ook andere artikelen benadrukken het manipulatieve gedrag van Amanda zoals een artikel met als titel ‘Het lachen vergaan’¹⁰. En een ander artikel met de titel ‘Ouders vechten tegen beeld van duivelse mannenverslindster’¹¹ toont aan hoe Amanda’s gedrag heeft gezorgd voor een beeld van een ‘femme fatale’. Met haar onschuldige blikken zou Amanda haar misdaad verbergen en op hetzelfde moment verleidt ze met haar schoonheid het publiek. Tenminste dat maken we op uit de verhalen in de media. Toepasselijk toegevoegde foto’s van een geheimzinnig lachende Amanda accentueren het beeld dat we van haar krijgen.

Is Amanda een ‘lief, leerzaam en sportief meisje dat alle ouders graag als kind zouden willen hebben’¹² of is ze de duivelse mannenveroveraar? Is ze de onschuldige studente, heeft ze de ‘true woman’ laten zien door haar slechtheid naar boven te laten komen of is ze de ‘femme fatale’ die haar misdaad probeert te verbloemen met haar deugdelijkheid en verleidende blikken? Welke van de drie ze daadwerkelijk is, zullen we nooit met zekerheid kunnen zeggen, maar dit is wel precies waarom Amanda onze aandacht trekt. Niet alleen het mysterie van wat er die bewuste avond is gebeurd, maar juist het mysterie rond Amanda maakt deze zaak interessant voor de media. Het hele verhaal rond Meredith die misschien wel is vermoord door haar aantrekkelijke, onschuldige ogende vrouwelijke huisgenote gaat tegen onze stereotypering van een misdrijf in en zorgt voor een typisch voorbeeld van emotioneel drama gecombineerd met het seksueel drama.

⁸ Bronwyn Naylor, “Women's crime and media coverage: Making explanations”, *Gender and crime*. Red. Rebecca Emerson Dobash, Russell Dobash en Lesley Noaks (Cardiff: University of Wales Press, 1995): 88-91.

⁹ Maarten van Aalderen, “De twee gezichten van Amanda Knox: sadistische moordenaress of onschuldige studente,” *De Telegraaf* 17 september 2011, p. 13.

¹⁰ “Het lachen vergaan,” *De Telegraaf* 24 september 2011.

¹¹ Maarten van Aalderen, “Ouders vechten tegen beeld van duivelse mannenverslindster: ‘Amanda is een lief meisje,’” *De Telegraaf* 1 oktober 2011, p. 9.

¹² Ibidem.

2.2 Seksuele fascinatie

Als we tegenwoordig de televisie aanzetten, worden we overspoeld met programma's en films waarin openlijk over seksualiteit wordt gesproken. Het lijkt tegenwoordig de normaalste zaak van de wereld om over je seksleven en alles wat ook maar met seksualiteit gerelateerd kan worden te spreken. Enerzijds kunnen we dit zien als een vrijheid die we hebben gekregen na de seksuele revolutie van de jaren 70. Anderzijds kunnen we het zien als een resultaat van een macht die wordt uitgeoefend op ons. Dit is waar de theorie van Foucault om de hoek komt kijken. Volgens hem is onze obsessie voor seksualiteit in het leven geroepen om macht uit te oefenen. Hij is van mening dat we worden gestimuleerd allerlei betekenissen toe te kennen aan seksualiteit en dat er van ons wordt verwacht om er zoveel mogelijk over te praten. Hierdoor is er een discours over seksualiteit ontstaan. Door het discours en de verschillende betekenissen die seksualiteit krijgt, ontstaan er relaties tussen het begrip en allerlei maatschappelijke processen.¹³

Daar waar seksualiteit voorheen iets was waar niet over werd gesproken en wat alleen in stilzwijgen in de ouderlijke slaapkamer voorkwam, is het nu een onderwerp waar we niet over op kunnen houden. Eerst stond het in het teken van nut en vruchtbaarheid, nu kunnen en mogen we er zowaar plezier aanbelevan en hier vol enthousiasme over spreken. Dat er zoveel over wordt gesproken komt volgens Foucault doordat er vanaf de achttiende eeuw door seks voortdurend prikkelingen of overgevoeligheid voor het discours werden teweeggebracht. Omdat er overal prikkelingen tot praten zijn aangebracht wordt seks opgejaagd en ontstaat er voor iedereen zijn seksualiteit een discours. De economie, de pedagogie, de geneeskunde of de rechtspraak prikkelen tot een discours over seks. Er is een enorme breedsprakigheid ontstaan die onze beschaving geëist en georganiseerd heeft.¹⁴

Deze breedsprakigheid en het over seksualiteit moeten spreken, zien we ook terug in de berichtgeving over Amanda Knox in het nieuws. In meerdere berichten wordt uitgebreid over de seksualiteit van Knox gesproken. Zo lezen we in een van de berichten dat ze drie tot vier keer per dag seks had met haar vriend, dat ze regelmatig haar condooms en vibrator liet rondslingeren en naast seks met haar vriend ook de liefde bedreef met een onbekende in de wc van een trein.¹⁵ Allemaal informatie die eigenlijk vrijwel niks met de zaak te maken heeft, maar toch moet het worden genoemd. Het is onze fascinatie voor seksualiteit die ons is opgelegd die ervoor zorgt dat erover geschreven moet worden. Dat Amanda haar condooms en vibrator in huis liet rondslingeren was iets wat Meredith ergerde. Dit is het enige verband wat er is te vinden met de zaak en de seksualiteit van Amanda. Die ergernis had ergens te maken kunnen hebben met de moordzaak. Hierin zien we terug hoe we betekenis toekennen aan seksualiteit en dit begrip relateren aan de moordzaak. De verdere details over

¹³ Michel Foucault, *De wil tot weten. Geschiedenis van de seksualiteit 1* (Nijmegen: SUN, 1984): 1-18.

¹⁴ Michel Foucault, *De wil tot weten. Geschiedenis van de seksualiteit 1* (Nijmegen: SUN, 1984): 21-36.

¹⁵ Maarten van Aalderen, "De twee gezichten van Amanda Knox: sadistische moordnares of onschuldige studente," *De Telegraaf* 17 september 2011, p. 13.

het seksleven van Amanda waren voor de berichtgeving over de moordzaak niet nodig geweest en zijn dus puur uit onze fascinatie voor seksualiteit toegevoegd.

Een ander artikel vertelt over hoe Amanda Knox tijdens haar verblijf in de gevangenis door een cipier is ondervraagd over haar seksleven. Er wordt uitgelegd dat de cipier volgens Amanda gefixeerd was op seks. Hij wilde weten met wie zij het had gedaan en wat ze fijn vindt. Hij zou bijna altijd zijn meegegaan wanneer Knox een medische controle had en haar hebben uitgenodigd in zijn lege kamer. Volgens de cipier zelf was juist Amanda degene die over seks wilde praten en had hij haar slechts gevraagd hoeveel vriendjes ze heeft gehad.¹⁶ Wederom allemaal informatie die niet van toegevoegde waarde zijn als het gaat om de lezer informeren over een moordzaak.

Een ouder artikel heeft als titel ‘Vrouw vermoord bij erotisch spel’ en een tussenkopje luidt ‘Seks’.¹⁷ Deze titel en tussenkop zijn dikgedrukt en zijn daarom ook één van de eerste dingen die opvallen. De hoofdtitel is toepasselijk voor de tekst die volgt, maar de tussenkop is een duidelijke aandachtstrekker. De tekst onder de tussenkop gaat voornamelijk over een van de verdachten en zijn verklaring van wat er die bewuste avond is gebeurd. Een andere titel voor dit stuk uit het artikel was veel toepasselijker geweest, maar dit had waarschijnlijk minder aandacht getrokken. In een artikel uit hetzelfde jaar zien we dit ook. De titel van het artikel luidt ‘Veroordelingen om geruchtmakende seksmoord’ en in de eerste zin wordt beweerd dat het gaat om een moord tijdens een dronken seksspel.¹⁸ Er is nooit bekend geworden wat er precies is gebeurd toen Meredith Kercher werd vermoord, dus ook niemand weet of het ging om een moord tijdens een dronken seksspel. Het is duidelijk dat er drang is om seksualiteit zoveel mogelijk te benadrukken in de berichtgeving. Seks en erotiek zijn de aandachtstrekkers die ons de nieuwsberichten doen lezen.

¹⁶ “Heldenonthaal Amanda,” *De Telegraaf* 6 oktober 2011, p.13.

¹⁷ Maarten van Aalderen, “Vrouw vermoord bij erotisch spel,” *De Telegraaf* 10 juni 2009. Geraadpleegd 3 november 2011. http://www.telegraaf.nl/buitenland/4124910/Vrouw_vermoord_bij_erotisch_spel_.html

¹⁸ “Veroordelingen om geruchtmakende seksmoord,” *De Telegraaf* 5 december 2009. Geraadpleegd 3 november 2011. http://www.telegraaf.nl/buitenland/5500315/Veroordelingen_om_seksmoord_.html

3 Het nieuws en de media

Nieuws is tegenwoordig meer dan alleen het informeren van de lezer over actuele gebeurtenissen. Naast het informeren, houden de media zich ook druk bezig met het verkrijgen van een zo groot mogelijk publiek. Op deze manier ontstaat er spektakel en dit begrip wordt steeds meer een van de organiserende principes van de economie, politiek, samenleving en het dagelijks leven. Spektakel wordt gebruikt ter promotie en om de kracht van media te vergroten. Er is een vorm van mediacultuur ontstaan waarin het draait om spektakel, sensationele moordzaken en seksschandalen zijn hier ook onderdeel van. Megaspektakels zorgen ervoor dat onze aandacht uitgaat naar de gebeurtenissen die ons afleiden van de dringende problemen uit ons dagelijks leven. We kunnen ons hierbij fixeren op schokkende misdaden, maar bijvoorbeeld ook op sportwedstrijden. Douglas Kellner noemt onder andere als voorbeelden hiervan het seksschandaal van Bill Clinton en de moorzaak met O.J. Simpson. Dit waren typische zaken die zoveel media-aandacht trokken dat het meer draaide om het spektakel dan om de zaak zelf. Zaken worden in dit soort spektakel gevallen zo breed besproken dat het de rechtszaak kan beïnvloeden. Dit is wat er gebeurde in het geval van O.J. Simpson, de media zaten met hun neus bovenop de zaak. Er werden beelden uit de rechtszaal door CNN live uitgezonden en juryleden en advocaten schroomden niet om in de media op te treden.¹⁹

Ook de moord op Meredith Kercher is een waar mediaspektakel geworden. De zaak is op de voet gevolgd door de media. Beelden van de uitspraak tijdens het hoger beroep en Amanda's reactie werden door CNN uitgezonden en zijn online terug te zien op de website van CNN. De website heeft vijf pagina's vol met aan deze zaak gerelateerde video's.²⁰ Maar bijvoorbeeld ook op de website van het NOS zijn naast artikelen videofragmenten terug te vinden.²¹ Het spektakel gaat zover dat Amerikaanse tv-zenders zelfs gigantische bedragen hebben geboden om de vrijgelaten Amerikaanse studente te mogen interviewen. Zoals het in één van de artikelen perfect staat omschreven "*werd het proces overschaduwed door een gigantisch mediaspektakel waarin niet Meredith, maar vooral verdachte Amanda Knox centraal stond.*"²²

Een zaak die op deze manier zoveel aandacht trekt kunnen we ook een 'mediahype' noemen. "*Een mediahype is een mediabrede, snel piekende nieuwsgolf die één gebeurtenis als startpunt heeft en die voor het grootste deel het gevolg is van zichzelf versterkende processen bij de nieuwsproductie.*"²³, aldus Peter Vasterman. Een 'mediahype' ontstaat dus wanneer er buitengewone aandacht is voor een bepaald onderwerp in de media. Er hoeven zich niet tot nauwelijks nieuwe feiten over een bepaalde

¹⁹ Douglas Kellner. *Media spectacle*. (London: Routledge, 2003): 95-119.

²⁰ CNN, "Amanda Knox," *CNN videos*. Geraadpleegd 3 november 2011.

<http://edition.cnn.com/search/?query=amanda%20knox&primaryType=mixed&sortBy=date&intl=true>

²¹ NOS, "Amanda Knox kan terug naar de VS," *NOS zoekmachine*. Geraadpleegd 3 november 2011.

<http://nos.nl/op3/video/278965-amanda-knox-kan-terug-naar-de-vs.html>

²² "Amanda Knox terug in VS, familie slachtoffer verbijster: Wanhoop en vreugde," *De Telegraaf* 5 oktober 2011, p. 11.

²³ Peter Vasterman. *Mediahype*. (Amsterdam: Aksant, 2004): 31.

gebeurtenis voor te doen om toch in het nieuws te worden versterkt. De gebeurtenis die zo opvallend veel aandacht krijgt, wordt ook wel een sleutelgebeurtenis genoemd. Een sleutelgebeurtenis is een gebeurtenis die als startpunt kan worden gezien voor de nieuwsgolf die is ontstaan. De gebeurtenis krijgt om verscheidene redenen meer aandacht dan soortgelijke gebeurtenissen.²⁴ De media houden zich zo ernstig bezig met het bereiken van primeurs dat de hele werkwijze van de journalist hierdoor wordt gestuurd. Het doel is om de lezer zoveel mogelijk emotioneel te raken, zodat deze het verhaal rondom de gebeurtenis blijft volgen.

Dit laatste punt wil ik graag relateren aan het vorige hoofdstuk. Daaruit bleek namelijk dat er bij misdaden gepleegd door vrouwen zowel emotioneel drama als seksueel drama ontstond. Alles in de media lijkt te draaien om emoties en het op dit gebied raken van mensen. Het mensen-op-emotioneel-gebied-raken kan op verschillende manieren en één daarvan is door middel van het onderwerp seksualiteit.

Het hele verhaal rondom Amanda Knox is een mediahype geworden niet alleen omdat het gaat over een onschuldig ogende vrouw die mogelijk een moord heeft gepleegd, maar ook omdat eigenschappen en acties van Amanda die verder niks met de zaak te maken hebben het publiek raakt. Dat het een mediahype is geworden zien we ook terug aan de berichtgeving over de zaak. Ook in het geval van deze zaak werden er geregeld berichten geplaatst die eigenlijk geen nieuwe informatie bevatten of informatie die belangrijk is voor de zaak. In het bericht van 17 september 2011 wordt de lezer erop geattendeerd dat ‘eind volgende week in het Italiaanse Perugia het proces wordt hervat over de gruwelijke lustmoord’.²⁵ Precies een week later volgt er opnieuw een krantenbericht, het bericht bevat inhoudelijk geen nieuwe informatie, het herhaalt alleen dat die week de laatste fase van het hoger beroep is begonnen.²⁶ Deze informatie hadden we echter al gekregen in het bericht van 17 september en voegt dus verder weinig toe. Het helpt de lezer slechts herinneren aan de zaak en zorgt ervoor dat de aandacht voor het onderwerp niet verzwakt en dat we de zaak blijven volgen. De lezer is namelijk door het lezen van dit bericht weer benieuwd naar het vervolg (de uitslag van het hoger beroep) en zal daarom willen doorlezen over de gebeurtenis.

Een ander voorbeeld van informatie die eigenlijk niet van toegevoegde waarde is of in ieder geval geen nieuw licht werpt op de moordzaak is de eerdergenoemde vermelding in een krantenartikel over Amanda haar seksleven.²⁷ Ook weer een typisch voorbeeld waarin het de media slechts gaat om de aandacht trekken van de lezer. Zolang de lezer op deze manier geprikkeld wordt, zal er aandacht blijven voor de zaak.

²⁴ Peter Vasterman. *Mediahype*. (Amsterdam: Aksant, 2004): 37.

²⁵ Maarten van Aalderen, “De twee gezichten van Amanda Knox: sadistische moordenaar of onschuldige studente,” *De Telegraaf* 17 september 2011, p. 13.

²⁶ “Het lachen vergaan,” *De Telegraaf* 24 september 2011.

²⁷ Maarten van Aalderen, “De twee gezichten van Amanda Knox: sadistische moordenaar of onschuldige studente,” *De Telegraaf* 17 september 2011, p. 13.

Zaterdag 1 oktober 2011 wordt er wederom om halve pagina aan Amanda besteed. In het artikel wordt geen nieuwe informatie gegeven, slechts hoe erg de ouders van Amanda het vinden dat er een slecht beeld van hun dochter in de media is ontstaan.²⁸ Op dinsdag 4 oktober wordt dan eindelijk bekend gemaakt dat Amanda Knox is vrijgesproken.²⁹ Een artikel met nieuwe informatie waar de lezer op heeft zitten wachten. De lezer was tenslotte al weken van te voren erop attent gemaakt dat het nieuws binnenkort zou komen. De volgende dag volgt echter weer een bericht met weinig toegevoegde waarde. In het bericht wordt het hele verhaal over de moord herhaald en wordt er benadrukt hoe blij Amanda is om vrij te zijn.³⁰ Wederom geen nieuwe informatie maar slechts een zoveelste (geslaagde) poging om het publiek emotioneel te raken.

²⁸ Maarten van Aalderen, "Ouders vechten tegen beeld van duivelse mannenverslindster: 'Amanda is een lief meisje'," *De Telegraaf* 1 oktober 2011, p. 9.

²⁹ "Amanda vrijgesproken," *De Telegraaf* 4 oktober 2011, p. 13.

³⁰ "Amanda Knox terug in VS, familie slachtoffer verbijster: Wanhoop en vreugde," *De Telegraaf* 5 oktober 2011, p. 11.

4 Conclusie

De vraag die ik mij voorafgaand stelde, was hoe het komt dat juist Amanda Knox in de hele moordzaak van Meredith Kercher zoveel aandacht trok. Amanda was tenslotte niet de enige verdachte in de zaak en het slachtoffer blijken we helemaal te zijn vergeten. Er is niet één antwoord op deze vraag. Er is sprake van een combinatie van verschillende factoren die ervoor hebben gezorgd dat Amanda Knox een fascinerend onderwerp is geworden in de media. Ten eerste het feit dat het hier gaat om een vrouw die een misdrijf zou hebben gepleegd, doet de aandacht trekken. De vrouwelijke sekse heeft een andere status dan de mannelijke en dat een vrouw een moord zou hebben gepleegd, gaat tegen onze stereotypering in. Dat het tegen onze stereotypering ingaat, maakt het automatisch interessant, iets wat te verwachten valt, is tenslotte minder interessant. Hierdoor ontstaat er zowel een emotioneel als een seksueel drama waarbij Amanda kan worden gezien als de ‘femme fatale’ of het monster. Dit is fascinerend aangezien we niet van een onschuldig ogende Amerikaanse studente verwachten dat zij zoiets zou kunnen doen.

Onze fascinatie voor seksualiteit dwingt ons om erover te spreken. Aangezien er redelijk wat verhalen de ronde deden over het seksleven van Amanda Knox moest hierover gesproken worden. Seks en erotiek trekken de aandacht en de Amanda’s seksuele acties maakten het alleen nog maar makkelijker om hierover te berichten.

De hele zaak is een groot mediaspektakel geworden en met name het verhaal rond Amanda. De media zaten er bovenop, het publiek kon er niet omheen. Er was een mediahype gevormd rond een sleutelgebeurtenis die een nieuwsgolf deed ontstaan. Het belang bij een mediahype is om ons emotioneel te raken zodat wij de gebeurtenis blijven volgen. De acties en eigenschappen van Amanda raken ons en dus was zij degene of het element in de media wat ervoor zorgde dat er aandacht bleef voor de zaak.

Er viel zoveel ‘interessante’ informatie over Amanda te vertellen dat de brave Meredith haar aandacht werd ontnomen. Er was niks spectaculairs of seksueels over Meredith te melden, dus dit zou ook de aandacht van het publiek niet trekken. Ditzelfde geldt voor de andere verdachten binnen de zaak. Alleen al het feit dat de andere verdachten ten eerste van het mannelijke geslacht waren en dat er ten tweede geen schokkende informatie over hun seksleven bekend was, zorgde ervoor dat zij twee belangrijke ingrediënten voor de media-aandacht tekort kwamen. Dus om in het kort antwoord te geven op mijn hoofdvraag: Amanda Knox bevatte alle nodige eigenschappen om de gebeurtenis tot een spectaculaire mediahype te maken.

In de toekomst is het interessant om te kijken of het ethisch verantwoord is om te willen voldoen aan de nieuwsgierige wensen van het publiek en hierbij het ware belang van een zaak te doen vergeten. Moet de media meer rekening houden met de betrokkenen van een zaak of is het belangrijker om je als journalist te concentreren op de behoefte van het publiek, wat is wel en wat is niet ethisch verantwoord

om te publiceren? Verder lijkt het mij ook zeer interessant om onderzoek te doen naar hoe het mediadiscours het juridisch discours begrenst. Hebben bijvoorbeeld ‘trial by media’ en het ‘CSI-effect’ invloed op hoe er wordt gedacht over juridische zaken? Zo stelt Philip Yam, managing editor van ScientificAmerican.com in een blog de vraag of Amanda Knox voordeel heeft gehad aan het ‘CSI-effect’.³¹ Door de grote hoeveelheid informatie die nieuwsprogramma’s en websites ons bieden, vormen wij een mening over het betreffende nieuwsitem. Dit nieuwsitem raakt vervolgens betrokken in maatschappelijke discussie. Het ‘CSI-effect’ heeft als gevolg dat wij leken een vertekend beeld hebben van forensisch onderzoek en hierdoor een onterecht oordeel vellen over de desbetreffende zaak. Deze informatie wordt vervolgens veelvuldig in televisieprogramma’s en op internet besproken wat misschien invloed zou kunnen hebben op de uitspraak van een rechter. Een onderzoek kan dus worden gericht op het beantwoorden van de vraag of het mediadiscours het juridisch discours begrenst.

³¹ Philip Yam, “Will Convicted Sex Murderer Amanda Knox Benefit from the CSI Effect?” *Scientific American* 30 juni 2011, Geraadpleegd 3 november 2011. <http://blogs.scientificamerican.com/observations/2011/06/30/will-convicted-sex-murderer-amanda-knox-benefit-from-the-csi-effect/>

Bibliografie

Literatuur

Emerson Dobash, Rebecca, Russell Dobash en Lesley Noaks. *Gender and crime*. Cardiff: University of Wales Press, 1995.

Foucault, Michel. *De wil tot weten. Geschiedenis van de seksualiteit 1*. Nijmegen: SUN, 1984.

Jorgensen, Marianne en Louise Phillips. *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: Sage Publications, 2002.

Kellner, Douglas. *Media spectacle*. London: Routledge, 2003.

Naylor, Bronwyn. "Women's crime and media coverage: Making explanations." *Gender and crime*. Red. Rebecca Emerson Dobash, Russell Dobash en Lesley Noaks. Cardiff: University of Wales Press, 1995, 77-95.

Vasterman, Peter. *Mediahype*. Amsterdam: Aksant, 2004.

Williams, Paul en Julie Dickinson. "Fear of crime: read all about it? The relationship between newspaper crime reporting and fear of crime." *The British Journal of Criminology* 33 (1993): 33.

Young, Alison. *Feminity in dissent*. London: Routledge, 1990.

Internet

CNN. 'Amanda Knox.' *CNN videos*. Geraadpleegd 3 november 2011.

<http://edition.cnn.com/search/?query=amanda%20knox&primaryType=mixed&sortBy=date&intl=true>

Hooper, John. 'Amanda Knox: what next after 1,450 days of wrongful imprisonment?' *The Guardian*: 03-10-2011. Geraadpleegd 3 november 2011.

<http://www.guardian.co.uk/world/2011/oct/03/amanda-knox-days-imprisonment>

NOS. 'Amanda Knox kan terug naar de VS.' *NOS zoekmachine*. Geraadpleegd 3 november 2011.

<http://nos.nl/op3/video/278965-amanda-knox-kan-terug-naar-de-vs.html>

O'Carroll, Lisa en John Hooper. 'Amanda Knox could make millions from TV and press deals.' *The Guardian*: 04-10-2011. Geraadpleegd 3 november 2011.

<http://www.guardian.co.uk/media/2011/oct/04/amanda-knox-tv-press-deals>

Yam, Philip. 'Will Convicted Sex Murderer Amanda Knox Benefit from the CSI Effect?' *Scientific American*: 30-06-2011. Geraadpleegd 3 november 2011.

<http://blogs.scientificamerican.com/observations/2011/06/30/will-convicted-sex-murderer-amanda-knox-benefit-from-the-csi-effect/>

Artikelen voor analyse (geordend op datum)

Aalderen, Maarten van. 'Vrouw vermoord bij erotisch spel.' *De Telegraaf*: 10-06-2009. Geraadpleegd 3 november 2011.

http://www.telegraaf.nl/buitenland/4124910/_Vrouw_vermoord_bij_erotisch_spel_.html

'Veroordelingen om geruchtmakende seksmoord.' *De Telegraaf*: 05-12-2009. Geraadpleegd 3 november 2011.

http://www.telegraaf.nl/buitenland/5500315/_Veroordelingen_om_seksmoord_.html

Aalderen, Maarten van. 'De twee gezichten van Amanda Knox: sadistische moordenaress of onschuldige studente.' *De Telegraaf*: 17-09-2011, 13.

'Het lachen vergaan.' *De Telegraaf*: 24-09-2011.

Aalderen, Maarten van. 'Ouders vechten tegen beeld van duivelse mannenverslindster: 'Amanda is een lief meisje'.' *De Telegraaf*: 01-10-2011, 9.

'Amanda vrijgesproken.' *De Telegraaf*: 04-10-2011, 13.

'Amanda Knox terug in VS, familie slachtoffer verbijster: Wanhoop en vreugde.' *De Telegraaf*: 05-10-2011, 11.

'Heldenonthaal Amanda.' *De Telegraaf*: 06 oktober 2011, 13.